

NEDERLAND

Voor Nederland nieuwe vleermuissoort ontdekt Freek Cornelissen, vrijwilliger van de Zoogdierverseniging VZZ hebben een voor Nederland nieuwe vleermuissoort ontdekt in de

Kleine dwergvleermuis. Foto Rollin Verlinde

buurt van Leersum. De kleine dwergvleermuis, in Duitsland bekend als 'mugenvleermuis', is voor het eerst in Nederland gevonden.

Met behulp van batdetectors konden de geluiden van deze soort worden opgenomen en nader geanalyseerd. Dit was geen moeilijke opgave. Dit dier jaagt met veel hogere echolocatie geluiden van rond de 56-58 kHz. De gewone dwergvleermuizen jagen met lagere echolocatie geluiden variërend van 42-53 kHz. Ook de opgenomen baltsgeluiden blijken van deze voor Nederland unieke soort te zijn. Waarschijnlijk gaat het hier om een mannetje, gezien de grote hoeveelheid baltsgeluiden. Het is nog niet gelukt dit dier te fotograferen. Ook is nog niet duidelijk of het mannetje in Nederland geboren is of met een aantal migrerende vleermuizen meegekomen is en in de zomer in Nederland gebleven is.

In het gebied tussen Driebergen en Elst (Utrecht), het Langbroekerweteringgebied vindt een driejarig onderzoek plaats naar het voorkomen van vleermuizen. Hierin werken onderzoekers van de Zoogdierverseniging VZZ samen met een groep vrijwilligers. Zij worden getraind in diverse observatie technieken. De vrijwilligers gaan 's nachts op pad. Hierbij gebruiken ze batdetectors, een apparaat om de ultrasone geluiden van vleermuizen te kunnen horen.

Beluister de opnamen van Freek Cornelissen op www.vzz.nl.

Werkgroep Kleine Marterachtigen Voor wie wel eens een wezel, hermelijn of bunzing heeft zien scharrelen en meer wil weten over deze fascinerende dieren is er nu de Werkgroep Kleine Marterachtigen. Deze houdt zich bezig met de drie kleine neefjes van de boom- en steenmarter.

Er is op dit moment weinig bekend hoe het gaat met deze soorten in Nederland. Daarom wil de werkgroep kleine marterachtigen meer informatie verzamelen over de verspreiding en in de toekomst onderzoek gaan doen naar hun terreingebruik, dieet, et cetera. De werkgroep is daarnaast een contactgroep voor mensen die als hobby onderzoek doen of willen doen naar wezels, hermelijnen of bunzingen en graag hun ervaring willen delen met anderen.

Geïnteresseerden kunnen zich aanmelden door te mailen naar: werkgroep-kleine-marterachtigen@vzz.nl. Dan kom je op een mailinglist van de werkgroep terecht.

Jongen bij bijna uitgestorven eikelmuizen In Limburg zijn enkele nesten van jonge eikelmuizen gevonden. Dit is zeer bijzonder omdat kenners deze soort als bijna uitgestorven beschouwen. De Zoogdierverseniging VZZ ziet de vondst als een hoopgevend teken voor de eikelmuizen die ook wel 'Fruitediefjes' genoemd worden. Van de zomer werd er in het gebied van Eijsden en Maastricht een nest van zes jongen gevonden in een speciaal voor de eikelmuizen opgehangen kastje, een vogelkastje maar dan met de opening naar de boomkant. Daarna nog een met weer zes jongen. Op een derde plek werd een mogelijk zwangere eikelmuis gezien en op plek vier is veel nestmateriaal naar binnen gesleept, ook een aanwijzing voor een mogelijke zwangerschap. Na enige tijd bleek dat van het eerste nestje nog maar twee jongen in leven waren. De andere vier zijn vermoedelijk gekanibaliseerd door broertjes of zusjes.

De vondst is gedaan door vrijwilligers van het grensoverschrijdend verspreidingsonderzoek Eikelmuizen, Rian Pulles en Jean Creuwels. In Nederland is in

2006 en 2007 door de Zoogdierverseniging VZZ groot onderzoek verricht naar de eikelmuis uitgevoerd samen met Studio Wolverine en in nauwe samenwerking

Foto Rian Pulles en Jean Creuwels

king met de Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt uit Vlaanderen en het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. In totaal werden daarbij toen slechts negen eikelmuizen gezien.

Vleermuis.net vernieuwd De website vleermuis.net van de Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN) is geheel vernieuwd. Neem snel eens een kijkje.

Soort van het jaar 2008 Het jaar van de bunzing is al weer negen maanden onderweg. Met name wat betreft het verzamelen van waarnemingen loopt het naar wens: via telmee.nl en waarneming.nl kwamen tot nu toe 520 waarnemingen van bunzingen binnen. Daarbij valt vooral de piek in april op. In het volgende nummer van Zoogdier maken de Zoogdierverseniging VZZ en waarneming.nl samen de balans van het jaar

van de bunzing op, voor wat betreft waarnemingen.

Daarnaast wordt achterhaald hoe het met de bunzing staat door het enquêteren van "veld-professionals": muskusrattenvangers en beheerders van natuurterreinen. De enquêtes stromen op dit moment binnen en worden de ko-

mende maanden verwerkt. Wat nu al opvalt is dat veel respondenten de indruk hebben dat de bunzing achteruitgegaan is en dat het merendeel van hen vindt dat de bunzing en andere kleine marterachtigen een nuttige rol in de natuur vervullen.

Wilde zwijntjes met koemotief

Op de Veluwe zijn wilde zwijntjes gesig-naleerd zonder de bekende streepjes maar met bonte zwart-witte patronen die op koeienvachten lijken. Medewer-kers van de Zoogdiervereniging VZZ leg-den dit bijzondere natuurverschijnsel vast op foto en film.

Bekijk het filmpje en lees meer over de wilde zwijntjes op de website van Zoog-diervereniging VZZ (www.vzz.nl, door-klikken op Nieuws) of op ZoogdierTV (via

Zwijntjes met koemotief. Foto Martijn van Oene

Youtube, zoek op: 'vzz'). Zie ook beelden van jonge boommarters in het hol, be-vers, dartelende dasjes en jonge vosjes.

Wildviaducten zijn succesvol

De kritiek dat wildviaducten weinig ge-bruikt zouden worden, blijkt onterecht. Onderzoek van de Wageningen Univer-siteit gepubliceerd in het jongste num-mer van het wetenschappelijke tijdschrift LUTRA van de Zoogdierver-eniging VZZ, wijst dit uit.

Het wildviaduct De Woeste Hoeve op de Veluwe blijkt frequent gebruikt te wor-den door wild zwijn, edelhert en vos en in mindere mate door ree, das en (ver-

Wildviaduct De Woeste Hoeve.
Foto Edgar van der Grift

wilderde) huiskat. Opmerkelijk is dat de dieren geen voorkeur lijken te hebben voor het midden van het wildviaduct. De zijkanten worden niet gemedend.

Oproep Algemene Ledenvergadering van Zoogdiervereniging VZZ

Zoogdieronderzoek gaat hightech

Zoogdiervereniging VZZ houdt op 15 no-vember 2008 van 10 uur 's ochtends tot half vijf in de middag in het Ecodrome te Zwolle, haar ledenvergadering. Thema is technische hulpmiddelen die gebruikt worden en gebruikt kunnen gaan wor-den bij zoogdieronderzoek: cameraval-len, gezenderde vleermuizen en boom-marters, vossen met tomtom. Diverse werkgroepen en deskundigen geven presentaties.

Tijdens de middagpauze wordt de officiële ledenvergadering gehouden waarbij onder andere het Jaarplan en de Begroting 2009 aan bod komen. Een volledige agenda en de bijbehorende stukken zijn uiterlijk 7 november beschikbaar op onze website en per mail of per telefoon op te vragen op het kantoor van Zoog-diervereniging VZZ in Arnhem: zoogdier@vzz.nl of 026-3705318

Aanmelden per mail of telefoon
vóór 1 november.

De mate van gebruik van het wildviaduct Woeste Hoeve is gelijk aan die van het omringende natuurgebied. De onder-zoekers concluderen dat de Woeste Hoeve met een breedte van vijftig meter voldoet voor een regelmatig gebruik door middelgrote tot grote zoogdieren en zo succesvol twee gebieden van de Veluwe met elkaar verbindt.

Ophef over uitzetten Japanse eekhoorns

Kamervragen, drie doden, zes gevangen en een mogelijk nog vrij loslopend exemplaar. Dat is het resultaat van het loslaten van tien Japanse eekhoorns in Amersfoort. De Zoogdiervereniging VZZ protesteerde tegen deze onbezonnen actie.

De tien Japanse eekhoorns die begin juni in de wijk Vathorst te Amersfoort werden losgelaten door een particulier die graag eekhoorns in de wijk wilde, zijn inmiddels bijna allemaal terugge-vangen of dood gevonden.

Japanse eekhoorn. Foto Jasja Dekker

De Zoogdiervereniging VZZ waar-schuwde dat het uitzetten van uitheemse eekhoorns schadelijk kan zijn en vroeg de overheid om op te treden. De uitge-zette beesten moesten wat de Zoogdier-vereniging betreft zo snel mogelijk gevangen worden om te voorkomen dat onze inheemse rode eekhoorn de dupe zou worden

Als de Japanse eekhoorn of andere exotische eekhoorns voet aan de grond krijgen in Nederland, vormen ze een geduchte concurrent voor de inheemse eekhoorn. Ze eten hetzelfde voedsel. Het succes van de grijze eekhoorn in Engeland ten koste van de inheemse eekhoorns is bekend. Daarbij heerst er onder de inheemse rode eekhoorn een pokkenvirus, waarvoor veel uitheemse eekhoorns immuun zijn. Maar zij kun-nen wel drager zijn en het virus zo ver-spreiden onder de inheemse eekhoorns.

Nacht van de vleermuis is succes Met uitstekend weer, tientallen deelnemers en per excursie twee tot vier waargenomen verschillende soorten vleermuizen, is de Nacht van de vleermuis 2008 een succes geworden. Kinderen en volwassenen hebben nader kennis kunnen maken deze bijzondere nachtelijke vliegers. En dat beviel prima! Tijdens de Europese Nacht van de vleermuis van zaterdag 30 augustus zijn er op diverse plekken in Nederland vleermuisexcursies gehouden. Het was ideaal weer om vleermuizen te zoeken: droog, warm en weinig wind. Hierdoor en door de deskundigheid van degenen die er met batdetector op uit trokken konden veel vleermuizen gespot worden. Vooral de watervleermuizen stalen de show door over met grote snelheid over het water te scheren, tot enthousiasme van de deelnemers. Naast de live kennismaking werd ook op andere manieren inzicht gegeven in de

fascinerende wereld van de in Nederland levende vleermuizen. Bijvoorbeeld door na afloop van een wandeling een luciferdoosje met een papieren gewone dwergvleermuis en een suikerklontje erin uit te delen (zie foto). De dwergvleermuis is zo klein dat hij gemakkelijk in een luciferdoosje past en weegt niet meer dan een suikerklontje. Een verrassende ontdekking voor de meeste mensen die zich niet eerder in vleermuizen verdiept hadden.

Er kwamen zowel kinderen als volwassenen op de excursies af tot tevredenheid van de organisatoren. Het doel van de Nacht is om een zo breed mogelijk publiek een kennis te laten maken met vleermuizen. Dat is goed gelukt. De Europese Nacht van de Vleermuis werd in Nederland georganiseerd door de Vleermuiswerkgroep Nederland van de Zoogdierverseniging VZZ.

VLAANDEREN

Waterspitsmuisproject Om een beter zicht te krijgen op de verspreiding van de waterspitsmuis zal Natuurpunt Studie in 2008-2009 een bijzonder natuurbeschermingsproject uitvoeren in

opdracht van de Provincie Vlaams-Brabant. Doel van dit project is niet enkel meer te weten te komen over de verspreiding van de waterspitsmuis in Vlaams-Brabant, maar ook hier een eenvoudige inventarisatiemethode voor uit te werken. En om beschermings-

Lokbuis voor het vangen van waterspitsmuizen. Foto Frank De Baere

maatregelen te formuleren en te communiceren naar terreinbeheerders toe. Op basis van de literatuur lijkt de lokbuismethode de meest bruikbare inventarisatiemethode om op grote schaal toe te passen. In het kader van dit project hebben we dan ook 200 lokbuizen gemaakt om ter beschikking te stellen aan vrijwilligers. Wil je weten hoe deze lokbuizen werken of wil je helpen bij het inventariseren, neem dan eens een kijkje op www.waterspitsmuis.be.

Kortste Nacht van het Zoogdier succes! Op 21 juni 2008 ontving de Zoogdierenwerkgroep Vlaamse Ardennen Plus ongeveer 50 zoogdierliefhebbers voor een rondje zoogdieren in het Bos t'Ename. Het bleek een ideale gelegenheid om met nieuwe partners te overleggen over het eikelmuisproject. De vele rosse woelmuis- en spitsmuisvangsten vormden de peper en het zout op een gerecht van braakballenpluizen, excursies rond beheer voor en met zoogdieren en een intro met de batdetector. Op het einde van de avond werd

Rosse Woelmuis. Foto Frank De Baere

ook een door een kat gevangen dwergvleermuis getoond. 's Nachts passeerden nog een franjestaart en een vos ter beloning van de moedigen die de rit uitzaten tot 4 uur in de morgen. Meer info

en een filmpje vind je op de nieuwe website van de ZWG VA+: <http://users.telenet.be/zoogdiervaplus/Aktiviteiten/Aktiviteiten.html#Verslag>.

Lidmaatschap NP-ZWG De Natuurpunt Zoogdierenwerkgroep Vlaanderen (NP-ZWG) heeft een lidmaatschap ingesteld. Je bent automatisch lid door een abonnement te nemen op Zoogdier. Leden krijgen een aantal voordelen: korting op activiteiten, een nieuwe nieuwsbrief met zoogdierenactua (Zoog.flits behouden we als zeer algemene nieuwsbrief voor zoogdiergeïnteresseerden) en toegang tot een voorbehouden gedeelte van de ZWG-website.

Samenwerking met de JNM-ZWG Om de continuïteit te verzekeren en de zoogdierenthousiasten binnen de Zoogdierenwerkgroep van de Jeugdbond voor Natuur & Milieu (JNM-ZWG) te ondersteunen, werd een nauwe samenwerking tussen onze beide groepen afgesproken. Daan Dekeukeleire maakt als voorzitter van de JNM-ZWG deel uit van het bestuur van de Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt. Vanaf volgend nummer zal je hier ook info vinden over de JNM-ZWG.

Europese Nacht van de Vleermuis in Vlaanderen een succes De Europese Nacht van de Vleermuis was in Vlaanderen een groot

Foto Didier Verbaere/natuurpunt Scheldeland

succes. Op 29, 30 en 31 augustus gingen duizenden mensen op een 50-tal locaties luisteren naar de waarheid over deze mysterieuze dieren en kregen ze die letterlijk te zien en te horen. In de loop van september vonden nog een tiental activiteiten plaats. Heel wat mensen zonden een leuke cartoon in en de Vlaamse humorist Vitalski bracht een eigenzinnige ode aan de vleermuis. Dat filmpje en de cartoons kan je bekijken op www.natuurpunt.be/nachtvande-vleermuis.